

Dkt. Daniel Darko, Nyaraka za Gerezani, Kipindi cha 17, Philemon

© 2024 Dan Darko na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Dan Darko katika mfululizo wake wa mihadhara kuhusu Nyaraka za Magereza. Huu ni kipindi cha 17 kuhusu Filemoni.

Karibu kwenye mfululizo wetu wa mihadhara ya masomo ya Biblia kuhusu Nyaraka za Magereza.

Tumezungumzia Wakolosai, na sasa tunaelekea kumtazama Filemoni. Filemoni ni kitabu cha kuvutia sana. Ni sura moja tu.

Sijui ni wangapi kati yenu mnapenda kusoma Filemoni kwa ajili ya kujifurahisha. Sijui kama hata mmejitaabisha kujifunza Filemoni peke yenu. Sijui hata, kusema ukweli, kama mmejitaabisha, hata katika muda wenu wa ibada, kusoma Filemoni.

Au labda ningeliza, je, umewahi kuwa na mahubiri kuhusu Filemoni? Unapofikiria kuhusu barua ya Paulo kwa Filemoni, ni nini kinachokujia akilini? Lakini kabla hatujaingia kwenye barua, itabidi tuangalie mambo ya kuvutia ambayo yanajitokeza katika usomi wa kisasa tunapofikiria kuhusu barua hii. Jambo la kwanza tunaloliangalia kwa kuzingatia majadiliano ya kisasa ni tarehe na uandishi. Tunaita barua za gerezani mfululizo huu maalum wa mihadhara.

Mwanzoni kabisa mwa hotuba hii, kwa kweli nilikuelekeza kwenye ukweli kwamba baadhi ya vitabu katika mkusanyiko huu wa nyaraka za gerezani vinapingwa na wasomi kwamba havikuandikwa na Paulo. Vitabu viwili vilivyojitokeza ni Wakolosai na Waefeso. Vitabu viwili ambavyo havipingiki katika mkusanyiko wa Nyaraka za Gerezani ambavyo tunaviangalia katika mfululizo huu wa masomo ni Wafilipi na Filemoni.

Ukipenda, iite PMP. Uandishi wa Paulo wa Filemoni haupingwi. Hata hivyo, Filemoni anaendelea kuuliza maswali ya kila aina kwa wasomi leo.

Kwa hivyo, hebu tuanze mjadala kuhusu Filemoni tukidhani au kuthibitisha kwamba Paulo ndiye aliyeandika haya. Angalau wasomi wengi hawajapata hoja yoyote nzito ya kumkataa Paulo na uandishi. Kwa hivyo, Paulo ndiye mwandishi wa Filemoni.

Filemoni iliandikwa lini? Tunapomfikiria Filemoni, tunafikiria kuhusu tarehe maalum. Kwa kuwa nilikuambia mapema kwamba barua hii labda iliandikwa kutoka Roma, tarehe ya kufungwa kwa Paulo huko Roma imewekwa kati ya 61 na 63 BK , au kama

tutakavyotumia katika siku za kisasa, CE, tukirejelea enzi ya Ukristo. Baadhi wamependekeza kwamba Paulo alifungwa mahali fulani, na hii inaweza kuwa Kaisaria au Kaisaria, kulingana na matamshi yako, au Efeso, na zitacheza karibu na tarehe hizo.

Lakini popote utakapoweka kifungo cha Paulo, tarehe haitatenganishwa sana. Haitakuwa kama miaka 5 iliyotenganishwa. Kwa njia, ninapaswa kukuelekeza kwenye ukweli kwamba vitabu vyote vya Agano Jipya vina tarehe kati ya miaka 50 hadi 180 na 50.

Kwa hivyo, hakuna mabadiliko ya ajabu kwetu kuweza kufanya kazi nayo na kusema, oh, wakati ulipita. Kwa kiwango fulani, hiyo ndiyo sehemu rahisi zaidi ya masomo yetu ya Agano Jipya, tofauti na wenzetu wa Agano la Kale, ambao wanapaswa kufanya kazi kwa bidii ili kubaini tarehe kati ya matukio na uandishi wa tukio hilo.

Na tarehe ya kuandikwa kwa tukio hilo, tarehe ya kitamaduni, na kile ambacho baadhi ya wasomi wanafikiri ni tarehe kulingana na msamiati na kila aina ya masuala yanayojitokeza. Agano Jipya, tunapata uthibitisho wa hilo. Ni rahisi sana.

Katikati hadi mwisho wa karne ya kwanza. Herufi hii maalum kwa ajili ya maalum inaweza kuwekwa kati ya 55, 68 ya juu zaidi. Ni nyembamba zaidi, kama wasomi wengi watakavyobishana leo, na kama ningebishana, kati ya 60 na 63, hapo kwenye mabano hayo.

Na tukichukulia hilo, basi Paulo angekuwa akiandika haya kutoka gerezeni mwake huko Roma. Paulo anadai kuwa mwandishi, na anadai kwamba anaandika haya waziwazi katika Filemoni 1, Filemoni 9, na Filemoni 19. Kumbuka kwamba Filemoni hana sura, kwa hivyo ninaposema Filemoni 1, namaanisha mstari wa kwanza, mstari wa tisa, na mstari wa 19.

Lakini unapomfikiria Filemoni, unataka pia kufikiria barua nyingine. Kwa nini Filemoni iliandikwa wapi? Hili ni swali la moja kwa moja kwa ajili ya majadiliano ya kitaaluma. Uwezekano mkubwa, barua hii iliandikwa kwa Kolosai, na iliandikwa kwa mtu maalum na kanisa nyumbani kwake Kolosai.

Kwa hivyo, ina mantiki kila wakati kuangalia uhusiano kati ya barua hii na Wakolosai. Kwa sababu sio tu kwamba tunathibitisha hili, lakini ushahidi wa ndani kati ya barua hizi mbili unaonyesha kwamba kuna sababu ya kutosha kupendekiza kwamba hizi ni barua za karibu ambazo zinahusiana. Kejeli pekee katika jambo hili lote ni kwamba moja haina ubishi kuhusu kile Paulo aliandika, na wasomi wengine wanapinga kile Paulo aliandika.

Kwa hivyo wacha nikuelezee baadhi ya haya. Uhusiano kati ya Filemoni na Wakolosai. Barua zote mbili ziliandikwa kutoka gerezeni.

Kwa hivyo hilo linapaswa kukupa ufahamu wa jinsi Paulo anavyojitambulisha. Timotheo na Paulo wanawasilishwa kama waandishi wa vitabu hivi. Paulo anasema anaandika na Timotheo.

Anasema hivyo kuhusu Wakolosai, na anasema hivyo kuhusu Filemoni. Watu waliotajwa katika salamu za barua zote mbili wanaingiliana. Kwa kweli, kama nitakavyokuonyesha baada ya dakika chache, utaona kwamba Epafra, Marko, Aristarko, Dema, na Luka pia wanaonekana katika Filemoni, kama unavyoona katika Wakolosai.

Na cha kufurahisha ni kwamba, mtumwa katika simulizi la Filemoni, Onesimo, pia anatajwa katika Wakolosai 4, mistari ya 7-9. Kwa hivyo, unaweza kuona kinachoendelea hapa. Tunapofikiria kuhusu kanisa huko Kolosai, hatufikirii kuhusu kanisa ambalo una kanisa kuu moja na watu 200 huja kanisani kila Jumapili. Hapana.

Hivyo sivyo Wakristo wa kwanza katika karne ya kwanza walivyofanya kazi. Kwa kweli walikutana katika nyumba za watu. Kutokana na ushahidi wa akiolojia, tunajua kwamba matajiri walikuwa na nafasi ya kutosha kwa vilabu na jamii mbalimbali kufanya mikutano.

Hata hivyo, moja ya mambo ambayo labda yanapaswa kusesitizwa hapa au kutolewa hapa ni kwamba hatuna ushahidi wowote unaoonyesha kwamba kuna nyumba zinazoweza kuchukua zaidi ya watu 50 kwa wakati mmoja kutokana na ukubwa wa sebule. Kwa hivyo tunapofikiria kanisa la kwanza na mikutano yao, tunafikiria makanisa ya nyumbani, yasiyozidi watu 50 kwa wakati mmoja, na makanisa mengi ya nyumbani katika jiji kubwa. Hilo ndilo linalopaswa kukujia akilini unapofikiria kuhusu makanisa ya Kolosai.

Na kwa hivyo, Paulo anapotuelekeza kwenye kanisa linalokutana nyumbani kwa Filemoni, hiyo ndiyo taswira tunayopaswa kuwa nayo. Kwa hivyo, kuna uwezekano mkubwa kwamba kanisa ambalo litakuwa na ufikiaji wa Filemoni au kusikia yaliyomo katika Filemoni pia litakuwa na ufikiaji wa Wakolosai na kuwafanya wasomewe kwa sauti katika mkutano wao wa kanisa. Ikiwa hilo linaanza kueleweka, acha nikuonyeshe baadhi ya ushahidi wa ndani unaounganisha barua hizi mbili.

Kwanza, angalia utangulizi wa barua hizi mbili. Filemoni 1 na Wakolosai 1. Filemoni 1 kwa kweli inaanza kwa kusema Paulo ndiye anayeandika, na anafanya hivi na Timotheo, ndugu yetu. Katika Wakolosai 1 mstari wa 1, Paulo ndiye anayeandika, na anaandika na Timotheo, ndugu yetu.

Kumbuka kuna mabadiliko makubwa katika mazungumzo kwa sababu nitaleta jambo fulani kutoka hapa baadaye. Hapa, Paulo anajitambulisha kama mfungwa wa Kristo Yesu. Lakini katika Wakolosai, anajitambulisha kama mtume wa Kristo Yesu.

Shikilia wazo kwamba katika Filemoni, anajitambulisha kama mfungwa wa Kristo Yesu. Acha niendeleo na pia nikuonyeshe ushahidi mwingine wa ndani ili kukuonyesha sambamba katika barua hizi. Unapomtazama Filemoni, unaona kwamba katika salamu za mwisho, Paulo anamtaja Epafra.

Katika Wakolosai sura ya 4, Epafra ametajwa hapa. Unaona, Marko ametajwa, na Marko ametajwa katika Wakolosai sura ya 4. Unaona jina lingine hapo, Aristarko. Aristarko ametajwa kwanza kwenye orodha katika Wakolosai sura ya 4. Tunaona jina Dema.

Dema ametajwa katika Wakolosai 4.14. Unamwona Luka. Luka ametajwa katika Wakolosai 4:14 . Na labda mahali pekee ambapo Paulo anamtaja kama daktari ambapo tutajua habari zake. Kwa hivyo, moja ya mambo unayoanza kuona katika ulinganisho huu ni kwamba Filemoni na Wakolosai ni barua ambazo zitapatikana kwa makanisa yote mawili.

Na barua zilizoandikwa na mtu yule yule. Isipokuwa unashikilia hoja kwamba Wakolosai iliandikwa na mtu. Ndiyo maana tulipokuwa tukijadili Wakolosai, nilieleza haraka kwamba moja ya mambo yanayodhoofisha hoja kwamba Paulo hakuandika Wakolosai ni ukweli kwamba uandishi wa Filemoni haupingwi.

Ikiwa ulinganifu huu wa karibu unaonekana, basi unawezaje kusema kwamba Paulo aliandika moja, lakini Paulo hakuandika lingine? Je, kanisa ni wajinga sana hivi kwamba wanaweza kuwa na moja iliyoandikwa na mtu wa kubuni anayejifanya kama Paulo na kufanya mambo haya yote ndani ya muda kama huo na kuwafanya wakae chini na kusema, Loo , tunaamini kwamba labda Paulo ndiye aliyeandika. Paulo hakuandika. Na kisha, fikiria hili: miaka 1900 baadaye, tunagundua kwamba Paulo hakuandika.

Katika karne ya kwanza, walidanganywa. Na kanisa, kanisa lote, limedanganywa kwa karibu miaka 1800, likiamini uongo. Tumegundua tu kwamba Paulo hakuandika.

Ushahidi na jinsi hoja zinavyokwenda ni vya kuvutia, na hilo ni jambo la kupuuzia. Katika tathmini ya kisasa, ni vizuri kuona mifumo inayoongezeka na kukiri uandishi wa Pauline kwa barua zote mbili. Kwa hivyo, tunachukulia barua hii kama barua iliyoambatana na Wakolosai na kama barua iliyoandikwa na Paulo.

Na mtu yule yule aliyeandika Wakolosai. Sasa, barua hii imeelekezwa kwa Filemoni. Kwa kweli inaanza hivi: Paulo, mfungwa wa Kristo Yesu na Timotheo, ndugu yetu, kwa Filemoni, mfanyakazi mwenzetu mpendwa, na Afia, dada yetu, na Arkipo, askari mwenzetu, na kanisa lililoko nyumbani kwako.

Neema na amani kutoka kwa Mungu Baba yetu na Bwana Yesu Kristo iwe kwenu. Kwa hivyo, swali linaweza kuulizwa, Filemoni ni nani? Filemoni alikuwa mtu fulani kwa dalili kwamba tunapata kutoka kwa barua hii kwamba labda alikuwa mtu tajiri. Labda alikuwa wa tabaka la juu katika jiji la Kolosai.

Alikuwa na nyumba kubwa ya kutosha kufanya mkutano wa kanisa nyumbani kwake. Bila shaka, alikuwa na watumwa. Lakini ninapaswa kuhitimisha kwamba kumiliki mtumwa si kiashiria maalum cha utajiri wa mtu binafsi.

Kwa sababu katika ulimwengu wa kale, kama nilivyosema katika mjadala kuhusu Wakolosai, utumwa ulikuwa wa kawaida. Katika jiji kubwa, kati ya asilimia 30 na 35 ya idadi ya watu wangekuwa watumwa. Utumwa haukuhusishwa na rangi.

Ikiwa jirani yako anadaiwa pesa nyingi sana, jirani anaweza kubadilishana pesa hizo na binti au mwana ambaye analetwa kama mtumwa kukutumikia badala ya deni hilo. Ndiyo maana kulikuwa na kitu kinachoitwa manumission. Mtu angeweza kulipa gharama zake na kununua uhuru wake kama mtumwa.

Fikiria utajiri kwa maneno hayo na fikiria kwamba watu walio na watumwa si lazima wawe matajiri sana. Lakini dalili zingine tulizonazo katika jaribio zinaonyesha kwamba Filemoni alikuwa na uchumi mzuri au tajiri. Hatujui taaluma yake.

Tunaweza tu kudhani, kulingana na ratiba ya Paulo, kwamba labda alikuwa mfanyabiashara ambaye Paulo alikutana naye katika moja ya safari zake. Tunajua kwamba kuhusu ubadilishaji wake kuwa Mkristo, Paulo alimwongoza kwa Kristo. Na Paulo angekuwa mwepesi kutaja hilo kama moja ya vidokezo vyake vya kumfanya mtu huyu amwombe.

Paulo pia ana haraka kueleza katika barua hii kwamba Filemoni amefanya kazi pamoja naye katika huduma. Anamwita mfanyakazi mwenzake na mshirika katika Filemoni 1 na katika Filemoni 17. Alihudumu pamoja na Paulo.

Kuhusu uongozi na tunachojua kuhusu uongozi wa Filemoni, Filemoni ana watu wanaokutana nyumbani kwake, jambo linalotudokeza kwamba labda alikuwa kiongozi wa kanisa nyumbani kwake. Kwa hivyo, hebu tuweke hili katika muktadha tunapoendelea kuchunguza zaidi historia kabla ya kuangalia maandishi kwa undani zaidi. Paulo, ambaye alikuwa gerezani huko Roma, alikuwa akimwandikia barua aliyekuwa ameongoka huko Kolosai.

Jina lake ni Filemoni. Huenda alikuwa mfanyabiashara, lakini kuhusu uhusiano wake wa karibu na Paulo, amefanya kazi pamoja na Paulo katika huduma na hata kanisa linalokutana nyumbani kwake. Labda Paulo amekuwa hata mshauri wa mbali wa jamaa huyu.

Ninasema haya yote ili kukukumbusha na kukufikisha kwenye hatua ambayo Paulo alikuwa na uhusiano wa karibu na jamaa huyu. Hebu tuone jinsi Paulo anavyotumia hilo katika mjadala. Kabla hatujaingia katika andiko hili nataka kukuelekeza kwenye mambo machache kuhusu barua hii.

Katika usomi wa kisasa, kumekuwa na hoja, na hoja inaendelea kwa kweli. Kwa kweli, miaka miwili tu iliyopita, nilikuwa sehemu ya mjadala mkubwa kuhusu mada hii maalum katika Taasisi ya Fasihi ya Biblia katika mkutano wetu wa kimataifa. Onesimo alikuwa nani katika Filemoni? Naam, usomaji mmoja wa mahali au jukumu la Onesimo ni kumuona kama mtumwa aliyetoroka. Fugivitus ni usemi wa Kilatini tunaotumia wakati mwingine.

Na kusema alikuwa mtumwa aliyetoroka ni kusema kwamba Onesimo alikuwa mtumwa wa Filemoni, na Onesimo kwa namna fulani alipata fursa ya kukimbia, naye akaondoka na kukimbia. Na akakimbia mbali ili bwana wake asiweze kumkamata. Hakuwa Mkristo, kwa hivyo alikuwa mtumwa mwasi sana ambaye angefanya haraka na kufanya kila kitu ambacho hakupaswa kufanya.

Lakini nadhani nini kilitokea? Alipokuwa bado huko nje, alikutana na mtu ambaye bwana wake alimjua kwa jina la Paulo. Labda alikuwa amesikia jina lake mahali fulani. Mtu huyu alikuwa gerezani.

Huenda alikuwa na mawasiliano na Paulo, na Paulo akampeleka kwa Kristo. Na mambo yakabadilika. Mtumwa mwasi aliyetoroka alianza kubadilisha tabia yake.

Kama Paulo alivyosema baadaye katika barua yake, angekuwa muhimu kwa Paulo kwa njia nyingi. Paulo angekuwa na ujasiri wa kuweza kumrudisha kwa bwana wake. Kwa hivyo huo ni usomaji mmoja wa Onesimo katika maandishi.

Hoja ya kitaaluma kuhusu nani ni Onesimo, hoja ya pili kwa kweli inaenda hivi. Tunapenda kutumia misemo ya Kilatini wakati mwingine ili kuvutiana na kuonyesha kwamba tunajua tunachozungumzia. Na usemi wa Kilatini kwa mtazamo wa pili ni *amicus domini*.

Yaani alikuwa mtumwa aliyetoroka lakini hakukimbia kwa nia ya kukimbia milele. Alipata fursa ya kukimbia kwa nia ya kwenda kuzungumza na mtu ambaye bwana wake anamjua ili mtu huyo aje na kumwomba. Je, unaona tofauti kati ya hili na lile lililopita? Katika kisa hiki, alikuwa mtumwa aliyetoroka.

Lakini alikuwa mtumwa mzuri aliyetoroka. Kwa sababu hakuwa akikimbia kwa kufiwa na bwana wake. Lakini hapendi jinsi bwana wake anavyomtendea.

Kwa hivyo, anakimbia kutafuta mtu ambaye bwana wake anamheshimu ili aweze kumsihi azungumze na bwana wake ili bwana wake awe mkarimu sana kwake.

Baadhi ya wasomi husoma barua hii kwa mtazamo huo. Kwa hivyo, Onesimo haonyeshwi kama mtu mbaya ambaye atakuwa hasara kubwa kwa bwana wake au ambaye anastahili kuadhibiwa mara tu bwana wake atakapomwona.

Jambo moja unalotaka kulizingatia kuhusu mtazamo huo, kama ninavyobishana na baadhi ya wafanyakazi wenzangu, ni wazo kwamba Onesimo pekee ndiye anayejua nia yake ilikuwa nini. Lakini kwa upande wa bwana wake, bado angeweza kumwona kama mtoro kama mtazamo wa kwanza kwamba alikimbia. Bwana huyo hangejua kwamba alikuwa akikimbia kuomba mtu wa kuingilia kati na yote hayo.

Kwa kweli huu ni ufichuzi wa nia kwa upande wa Onesimo na si mtazamo wa Filemoni. Baadhi ya wasomi bado wataisitiza kwamba mabadiliko yanapaswa kubadilishwa, ikijumuisha jinsi barua inavyopokelewa na jinsi Filemoni anavyomtendea Onesimo. Na kisha kuna usomaji wa tatu.

Somo la tatu linasema, subiri kidogo, jamaa huyo hakuwa mtumwa aliyetoroka. Jamaa huyo alikuwa mtumwa, lakini kwa kweli, jamaa huyo alikuwa mtumwa aliyetumwa na bwana wake Filemoni kwenda kumsaidia Paulo alipokuwa gerezani. Na hivyo, baada ya kumsaidia Paulo, Paulo anamrudisha.

Kwa hivyo, katika mtazamo huu, Filemoni ndiye mtu mwema. Yeye ndiye mtu mwema ambaye amekuwa mwaminifu, mwaminifu, na mzuri kwa Paulo siku zote na ambaye ana shauku kubwa ya Paulo moyoni mwake na anasema ninahitaji kupata mtu wa kwenda kumsaidia rafiki yangu Paulo alipokuwa gerezani. Na kwa hivyo, ninamtuma mmoja wa watumwa wangu, Onesimo, labda mmoja ninayemwamini, arudi na kumtendea mema Paulo ili aende na kumtumikia gerezani mwake na kisha baadaye arudi.

Kwa hivyo ilikuwa alipokuwa akirudi ndipo Paulo aliandika barua ya kusema asante kwa kumtumia jamaa huyu kwangu. Nataka umpokee jamaa huyu sasa katika roho mpya. Amekuwa jamaa mzuri.

Mpe cheo miongoni mwa watumwa wako wengine. Mtendee vizuri. Uwe mzuri sana.

Mtazamo wowote unaoshikilia kuhusu jinsi unavyokabiliana na jaribio hili huathiri jinsi unavyomtazama Filemoni huathiri jinsi unavyomtazama Paulo anavyotoa rufaa yake kwa niaba yake. Na pia huathiri mawazo yako kuhusu jinsi jamaa huyu anavyorudi nyumbani, jinsi anavyorudi kimwili, jinsi akili yake ingekuwa. Kama angeenda huko kutafuta mwombezi, bado angepaswa kuogopa kwa sababu bwana wake hakujua kwamba aliingia kumtafuta mwombezi.

Kama bwana wake alimtuma, angepaswa kuja kwa kiwango fulani cha kujiamini. Ninaweza kurudi na kutumia chumba changu cha kulala tena. Kisha, nilikutana na baadhi ya marafiki zangu watumwa ndani ya nyumba.

Ni hali nzima unapofikiria hili. Ninapaswa kusema ugumu ni kwamba jaribio la sura moja ni kwamba unaweza kufanya hoja hizi zote zisimame kwa namna fulani. Ninapenda kusoma Filemoni kama barua iliyoandikwa na Paulo kwa Filemoni, akiomba kwa niaba ya mtumwa wake aliyetoroka.

Iwe ni mtumwa aliyetoroka anayetafuta msaada wa mwombezi ili ajadiliane kwa niaba yake au anakimbia milele, mpokeaji wa barua hiyo alikuwa mzembe na hakuwa na wazo lolote kuhusu nia ya mtumwa aliyetoroka. Mtumwa aliyetoroka anapaswa kuogopa kujaribu kuja, na tunatumaini, tunatumaini, tunatumaini, tunatumaini, kanisa linalokutana nyumbani kwake lilipata fursa ya kusoma Wakolosai kwanza. Ingawa barua hizo zote zilikuwa zinakuja kwa wakati mmoja, walipata fursa ya kusoma Wakolosai kwanza, ambapo wanamsikia Paulo akimtaja Onesimo na kwa kweli kumpa mwelekeo mzuri sana huko ili Filemoni aseme, Loo! Huyu ni mtumwa wangu? Anafanya nini na Paulo? Angalau andaa msingi kidogo.

Kama sivyo, fikiria Onesimo akirudi akiwa na hofu ya kufa na anapomwona bwana wake akiwa tayari kukojoa akiwa amevaa suruali yake. Nilisoma barua hii kwa njia hiyo, na kwa sababu hiyo, ningependekeza kwamba Paulo anahitaji kutoa wito mkali ili kumshawishi Filemoni kwamba jamaa huyu aliyetoroka sasa ni mzuri na Onesimo akijua kwamba hii si habari njema kurudi kunaweza kutuliza kidogo kwamba ikiwa bwana wake atapata barua hii angalau, atapata kusoma barua kwanza kabla ya kupata sababu ya kumpiga au kumpa ukatili. Tukifanya hivyo, basi tutaangalia hili kwa njia ya pekee sana.

Tukizingatia ukweli kwamba alitumwa na Filemoni kwa Paulo ili kumsaidia, basi tunapendekeza kwamba Paulo anaomba kiasi fulani cha ruhusa. Paulo anajaribu kusema anapaswa kumwachilia mtumwa wake na kujadiliana ili kumwachilia, na wasomi wanaofanya hoja hiyo ivutie mistari hii, na ningependa tusome hilo ili uamue kama inaeleweka. Kuanzia mstari wa 11, inasomeka Zamani hakuwa na maana kwako, lakini sasa amekuwa muhimu kwako na kwangu.

Ninamrudisha kwako yeye ambaye ni moyo wangu hasa. Ningependa kumweka pamoja nami ili aweze kuchukua nafasi yako katika kunisaidia nikiwa kifungoni kwa ajili ya Injili. Lakini sikutaka kufanya chochote bila idhini yako, ili neema yoyote utakayofanya isionekane kama ya kulazimishwa bali iwe ya hiari.

Labda sababu ya kutengana nawe kwa muda mfupi ilikuwa kwamba upate kumpata tena milele. Si tena kama mtumwa na kumbuka mstari wa 16. Si tena kama mtumwa bali bora kuliko mtumwa kama ndugu mpendwa.

Yeye ni mpendwa sana kwangu lakini hata zaidi kwako. Neno hilo, lililotafsiriwa kama mpendwa na mpendwa zaidi, linamfikiria mpendwa wa Agapito, kama mwanadamu mwenzake na kama ndugu katika Bwana.

Kwa hivyo wasomi hao watachagua jaribio hili na kusema hili linasema kwamba Paulo anataka Onesimo apewe ruhusa. Ningependekeza kwamba hilo haliko wazi kabisa katika jaribio hili. Aliposema alitenganishwa na wewe kwa sababu, hakusema ulimtumwa kwangu kwa sababu fulani.

Kwangu mimi, kidokezo kilichopo katika mstari wa 15 kinaonekana kupendekeza kwamba Filemoni hakufanya jambo fulani kwa hiari yake, akikaa kimya na kutarajia kurudi kwa mjumbe wake mzuri kwa Paulo huko Roma. Ndiyo maana napenda kuisoma jinsi nilivyokupendekezea hapo awali. Lakini pia nataka kukuelekeza kwenye suala lingine kuhusu barua hii.

Tafadhali niahidi kutocheka , niahidi kutokukwaruza kichwa chako kwa sababu wasomi wanazungumzia mambo kama haya pia. Inapendekezwa kwamba Onesimo alikuwa mtumwa wa Filemoni na kwamba Filemoni, ingawa ni Mkristo, anafurahia kuwatumia kingono kama mwenzi wa jinsia moja. Paulo alipokuwa gerezani, aliwafikiria watumwa ambao alikuwa mzuri sana nao, na kunifanya nifikirie kwamba huyu angekuwa mzuri kwa Paulo.

Na hivyo anamtuma kwa Paulo ili Paulo pia aweze kufurahia uhusiano wa kimapenzi naye. Kuhusu hoja ya ushoga, kwa kweli, wakati mwingine hupendekezwa kwamba ikiwa haikuwa hivyo, basi sababu iliyomfanya Paulo na Onesimo wamtoroke Filemoni ilikuwa kwa sababu Filemoni alikuwa akimnyanyasa kingono kama mwenzi wa ushoga. Hili ni mada tutakayozungumzia.

Wasomi wana tabia ya kujaribu kuficha majina ya wenzao wanaosimama nyuma ya mambo haya kwa sababu wanaweza kubadilisha mawazo yao. Au hawataki wawe vitu vya kudhihakiwa. Lakini nitataja angalau moja.

Lakini kabla sijafanya hivyo, acha niseme kwamba mabwana wa watumwa kuwatumia watumwa wao kingono haikuwa jambo jipya katika ulimwengu wa kale. Kwa kweli, mabwana wa watumwa walikuwa na haki ya kuwatumia watumwa wao kingono. Kwa hivyo hilo halikuwa suala.

Na watumwa wakati mwingine walitendewa vibaya. Watumwa wa kike na wa kiume walitendewa vibaya kingono na mabwana zao. Tunajua kwamba wakati mwingine mabwana wengine, katika kujaribu kuwakaribisha wageni wao, wangewaruhusu watumwa wapatikane.

Baadhi ya haya yanaonekana katika kejeli na kila aina ya maneno yanayojaribu hata kuwadhihaki wale wote wanaohusu aina hii ya mada. Kuhusiana na Filemoni haswa, moja ya makala za hivi karibuni kuhusu mada hii imechapishwa na Joseph A. Markle. Kichwa ni Umuhimu wa Onesimo Matumizi ya Kimapenzi ya Watumwa na Barua ya Paulo kwa Filemoni katika Jarida la Fasihi ya Biblia.

Hapa, kubishana kuhusu matumizi ya kingono ya watumwa katika historia ya Philemon Markle kunasema. Tunapojitahidi kupata muktadha wa kutosha kwa waraka huu mfupi, matumizi ya kingono ya watumwa yanaweza kuongeza kivuli na utofauti katika dhana mbalimbali kuhusu tukio la waraka huu. Kwa upande wa historia ya kale ya kisheria, kijamii, fasihi, na maadili, hali hii ya utumwa ina uthibitisho wa kihistoria karibu sawa na hali zilizoinuliwa na watumwa wakimbizi wenye hasira, wajumbe, watumwa wanafunzi, na dhana za maombezi ya watu wengine ambazo zimekusanyika karibu na tafsiri ya waraka huu. Kwa maneno mengine, tukichukua mitazamo yote mitatu tunayoonyesha, tunapaswa kuongeza mtazamo huu pia.

Ushahidi ni upi? Kwa nini hilo linapaswa kupendekezwa? Ushahidi unaonyesha sababu hasa ambayo mabwana wa watumwa waliwatumia watumwa wao. Lakini pia nikukumbushe kwamba katika ulimwengu wa kale kama ulivyo leo, utamaduni maarufu na maadili bora si kitu kimoja. Wanafalsafa na wataalamu wa maadili wangebisha kuhusu kile kilicho chema kwa jamii na kwa watu wema. Haimaanishi kwamba wanachobishana ndicho kinachotekelezwa katika utamaduni maarufu.

Kwa hivyo, ukweli kwamba watumwa wa jinsia moja walitumiwa kingono haimaanishi kwamba wanafalsafa walidhani ilikuwa ni sifa nzuri. Na ikiwa hivyo ndivyo ilivyo, basi mtu mtukufu ambaye alikuwa Mkristo angelazimika kuhlalisha zaidi ikiwa Wakristo wa mapema wana uhuru wazi waliopewa wa kuwanyanyasa au kuwatumia kingono watumwa wao. Kwa kweli Michael anatuletea baadhi ya majaribio haya.

Musonius Rufus ni mmoja wa ninaowapenda zaidi, na angalia jinsi mwanafalsafa alivyoshughulikia suala hilo. Katika kundi hili ni mwanamume anayefanya mapenzi na mjakazi wake mwenyewe. Hili ni jambo ambalo baadhi ya watu huliona bila lawama.

Kwa kuwa kila bwana anahesabiwa kuwa na mamlaka ya kumtumia mtumwa wake apendavyo. Kujibu hili, nina jambo moja tu la kusema. Ikiwa haionekani kuwa ya aibu au isiyofaa kwa bwana kulala na mtumwa wake mwenyewe, hasa ikiwa mwanamke huyo, hata akimaanisha watumwa wa kike ikiwa hajaolewa, basi afikirie jinsi angependa ikiwa mkewe angelala na mtumwa wa kiume.

Je, haionekani kuwa jambo lisilovumilika kabisa si tu kama mwanamke aliyekuwa na mume halali angefanya ngono na mtumwa lakini hata kama mwanamke asiye na mume angepaswa kufanya hivyo? Musonius anasema wale wanaofanya hivyo katika jamii wanapaswa kufikiria upya hilo. Lakini Michael anasema, angalia aina hii ya mtihani.

Na unapoangalia jaribio hili, je, halikuelezi kwamba hili ni jambo la kawaida na limeenea sana kiasi kwamba ni sehemu muhimu ya kuzingatia katika majadiliano? Katika Herode , Bithyna mimi ni mtumwa. Nitumie upendavyo.

Kwa maneno mengine, mtumwa anaweza kutumiwa na bwana apendavyo. Naam, Musonius alisema hivyo, ndio, kila mtu anajua hilo. Horace, sasa kweli, ukweli wako unapokuwa sehemu ya mtihani, huombi vikombe vya dhahabu, sivyo? Unapokuwa na njaa na huelewi kila kitu isipokuwa tausi na turbot, sivyo? Wakati tundu lako la uzazi linapoanza kuota , na kuna msichana mtumwa au mvulana mtumwa aliyekulia nyumbani ambaye unaweza kumrukia mara moja, hupendi kuwa na kofia yako, sivyo? Hakika sipendi.

Kwa maneno mengine, wanawashinda watumwa kingono. Katika kejeli ya Horace, napenda ngono ambayo ni rahisi na inayopatikana, nikimaanisha watumwa. Ninaonyesha ushahidi unaotumiwa na msomi kama Michael kuleta mahusiano ya kingono ya watumwa katika majadiliano ili kukudokezea kwamba, kwa maoni yangu, ni vigumu sana kuleta hili katika mazungumzo.

Hiyo haimaanishi kwamba hatupaswi kujua kuihusu lakini kinachoonekana kuendelea katika barua hii hakionekani kuwa na mengi katika suala hilo. Tunapomtazama hasa Filemoni Onesimo na matumizi ya watumwa , ni muhimu kutambua kwamba haikuwa kosa kimaadili kwa mabwana kuwatumia watumwa wao kwa ajili ya kujifurahisha kingono. Pia ni muhimu kubainisha kwamba uhusiano wa mtumwa na bwana katika Agano Jipya hauseri waziwazi chochote ili kukuza jina au kushtaki matumizi ya kingono ya watumwa.

Kwa hivyo huo ni ukweli tunaopaswa kuukubali. Baadhi wamesema, ingawa hoja hii inatoweka haraka sana, kwamba Wakristo wa mapema hawakukatazwa kuwatumia watumwa wao kwa madhumuni ya ngono, kwa hivyo kuna uwezekano kwamba Filemoni angeweza kutumia hilo pia. Ninakushauri katika jinsi tunavyoshughulikia barua hii kwamba hilo halijaingizwa kwenye majadiliano ili kutoa dhana yoyote inayofaa.

Nadhani kwa uaminifu wote, uangalifu, na kujali marafiki, jamaa, kaka, na dada ambao wamejitokeza kutangaza mwelekeo wao wa kijinsia kama mashoga, mara kwa mara wasomi wameanguka katika mtego wa kujaribu kubishana kinyume ili kuhalalisha jambo ambalo liko karibu sana na nyumbani. Sikosei kwa vyovyote uzito wa baadhi ya masuala tunayoshughulikia mara kwa mara katika ustaarabu wetu wa Magharibi. Nitakuwa wa kwanza kupendekeza kwamba wito wa kumpenda jirani yetu kama sisi wenyewe ni agizo linalowahusu wanadamu wote walioumbwa kwa mfano na sura ya Mungu, wakiwemo ndugu zetu, dada, marafiki, majirani, na jamaa zetu mashoga.

Wanastahili upendo na utunzaji wetu, na tunapaswa kuwapa upendo na utunzaji huo. Ni jambo lingine, hata hivyo, kujaribu kurudisha hili kwenye maandiko na kufanya pale ambapo hakuna marejeleo kuwa suala linalohusiana. Ni kwa sababu hiyo nasema kwamba hoja hii maalum kuhusu matumizi ya ngono ya watumwa haina nguvu ya kutosha hata kuonekana katika mazungumzo mazito, lakini kwa sababu imejitokeza katika usomi, nahisi nina deni kwako kukujulisha kwamba baadhi ya wasomi wanafikiri hivi lakini wasomi wengi hawakubaliani na hoja hiyo.

Natumaini hilo linatusaidia. Hilo linatuleta kwenye barua yenyewe sasa kwa kuwa tumeangalia baadhi ya masuala ya msingi. Katika ufunguzi wa barua, Paulo hajitambulishi kama mtume.

Tunajua kwamba kati ya barua zote za Paulo, barua zingine pekee ambazo hakujitambulisha kama mtume ni zile zilizoandikwa kwa marafiki zake wa Makedonia. Tunajua aliwapenda marafiki zake wa Makedonia. Anajivunia katika barua yake kwa Wakorintho.

Wao ndio watu wazuri sana, na hawa ni makanisa ya Filipi na Thesalonike. Katika makanisa hayo, Paulo hakujiita mtume. Je, ina maana kwamba hakutaka kuonyesha hisia zake kali za mamlaka katika mazungumzo hayo? Baadhi wanafikiri hivyo ndivyo vinavyoendelea hapa.

Ni wazi, hapa katika Filemoni, akiwa na suala nyeti linalomkabili mtumwa aliyetoroka akirudi nyumbani, Paulo hataki kuanza mazungumzo yake na mtu ambaye atamwomba msaada kwa kuonyesha jinsi alivyo na nguvu. Akitoa kadi yake ya biashara haraka sana, anaweza kupoteza vita. Kwa hivyo labda anajizuia.

Mwandishi mwenza ni Timotheo, na barua hii haikuandikwa kwa Filemoni tu bali pia kwa makanisa yaliyo nyumbani mwake. Kwa kweli, hivi ndivyo mstari unavyosema Kwa Filemoni, mfanyakazi mwenzetu mpendwa, na Afiri, dada yetu, na Arkipo, askari mwenzetu na kanisa lililo nyumbani kwako. Mara nyingi, tumeiona barua hii kama iliyoandikwa kwa Filemoni pekee.

Lakini fikiria kuhusu shinikizo, nami nitakuelekeza kwenye shinikizo ambalo Paulo anatumia hapa. Filemoni, ninatoa wito binafsi kwa sababu mara tu anapomaliza hotuba za utangulizi za salamu na yote hayo, anaendelea kufanya mambo kuwa ya umoja. Anayafanya kuwa hotuba ya umoja, Filemoni pekee.

Ninakuandikia, na nitakuomba rufaa. Lakini, lakini, lakini, lakini nataka ufikirie hili. Barua hiyo pia ni kwa ajili ya kanisa linalokutana nyumbani kwako.

Loo, nini kinaendelea? Nataka watu wanaokujua kama kiongozi Mkristo wajue nilichokuandikia na jinsi unavyojibu hilo. Unafikiri ni shinikizo? Loo, ndio. Loo, ndiyo.

Askofu amemwandikia mchungaji wa parokia na kusema, hei, mchungaji, unamjua yule jamaa mkaidi aliyesababisha matatizo kanisani na mengineyo? Amekuja kwangu, yeye ni mwema sana na ninamtumia barua hii. Tafadhali mtunze vizuri. Amebadilisha maisha yake.

Nataka nyinyi mkumbatie, mtunze, na mtembeze kanisani. Kwa njia, barua hii si kwa ajili yenu binafsi tu. Nataka kanisa lijue nilichowaandikia.

Ili kuwe na uwajibikaji. Loo, ndio. Huyu ni Paulo.

Na angalia jinsi Paul atakavyoshughulikia mengine hapa. Paul ni mwerevu. Kuhusu Douglas Moo, naona majadiliano ya Douglas katika barua hii ni muhimu sana.

Kwa hivyo, ninamtegemea sana katika jinsi ninavyopanga nyenzo hii. Douglas Moo anaandika kwamba kifungo cha Paulo ni ukumbusho hafifu wa dhabihu zake mwenyewe kwa ajili ya injili na kinapaswa kumfanya Filemoni aangelie ombi lake kwa huruma. Paulo anajiondoa haki zake ili kumlazimisha Filemoni pia aachilie haki zake.

Kwa hivyo, hatasema mimi ni mtume. Atasema, mimi ni mfungwa. Filemoni, ulikuwa mtoto wangu mchanga katika Bwana, nami nilikufundisha.

Sasa kwa kuwa niko gerezani, na wakati fulani, atasema, mimi ni mzee. Nahitaji upendeleo wako, tafadhali. Fikiria kuhusu dhamiri yako.

Ukiwa mahali hapo na hufanyi kile anachokuomba ufanye, Paulo ni mzuri. Lakini kabla hatujaendelea na mstari wa 4, hebu tuangelie watu muhimu waliotajwa katika barua hiyo.

Filemoni anakaribishwa. Pia tunapata jina Avia hapo, na wasomi wanaamini kwamba Avia ni mke au dada wa Filemoni. Kisha mtu mwingine anatajwa kama askari mwenzake, Arkipo.

Inapendekezwa kwamba anaweza kuwa mwana wa Filemoni, mhudumu wa injili au vyote viwili. Mwana wa Filemoni ambaye pia ni mhudumu wa injili. Ikiwa ndivyo ilivyo, basi inaeleweka zaidi kwamba majina haya yote ni ya watu wa nyumbani mwa Filemoni, kwa hivyo mara tu Paulo atakapomaliza hilo, atageukia kanisa linalokutana nyumbani kwako.

Ili kuandaa jukwaa la Shukrani yake. Ni kutoka hapa ndipo Paulo ataendelea kutoa shukrani. Ninamshukuru Mungu wangu sikuzote ninapokukumbuka katika maombi yangu kwa sababu nasikia habari za upendo wako na imani uliyo nayo kwa Bwana Yesu na kwa watakatifu wote.

Nami naomba kwamba kushiriki imani yako kuwe na ufanisi katika ujuzi kamili wa kila kitu chema kilicho ndani yetu kwa ajili ya Kristo. Kwa maana nimepata furaha nyingi na faraja kutokana na upendo wako, ndugu yangu, kwa sababu mioyo ya watakatifu imeburudishwa kupitia wewe. Mambo muhimu katika shukrani hii ni msisitizo juu ya upendo wake na imani yake.

Labda nikuelekeze haraka hapa kwamba kuna suala hapa la kushughulikia kama upendo na imani vyote ni kwa watu wote au la. Kwa hivyo, unaweza kuona mabadiliko fulani katika tafsiri yako. Lakini napendelea kuisoma kama ikirejelea upendo wake kwa watu wake wote na imani yake katika Kristo Yesu.

Na Paulo anapoendelea katika mstari wa 8, anatoa wito wa kujaribu lakini haendelei hadi kwenye hoja. Anasema ipasavyo, ingawa nina ujasiri wa kutosha katika Kristo kukuamuru kufanya kinachohitajika. Kumbuka, hakusema mimi ni mtume. Nina ujasiri wa kutosha kukuuliza kinachohitajika, lakini kwa ajili ya upendo.

Loo, una upendo kwa watu. Nilitaja hilo. Unajua hilo.

Kwa ajili ya upendo napendelea kukuomba. Mimi Paulo, mzee na sasa mfungwa kwa ajili ya Kristo Yesu, nakuomba kwa ajili ya mtoto wangu Onesimo ambaye nimekuwa baba yake kifungoni mwangu. Hapa Paulo anadokeza kama wewe ni Onesimo dakika mbili za kwanza za kusoma barua sasa unapata hamu hii ya kutaka kujua zaidi kuhusu kinachoendelea hapa na kisha Paulo ataingia na kutoa wito wake unaoangazia mahusiano.

Mahusiano kama mambo muhimu hapa. Atakata rufaa kwa msingi wa yeye na uhusiano wake na Onesimo. Atakata rufaa kwa msingi wa uhusiano wa Paulo na bwana wa Filemoni Onesimo, na ataimarisha na kutoa hoja kwa ajili ya uhusiano kati ya Filemoni na Onesimo, ndiyo maana rufaa yake inapaswa kuchukuliwa kwa uzito sana.

Kwa hivyo, hebu tuangalie la kwanza. Uhusiano kati ya Paulo na Onesimo Alipata kuwa Mkristo kupitia Paulo. Mtumwa huyo wa zamani alikuwa amethibitika kuwa muhimu. Alikuwa muhimu kwa bwana wake, na amekuwa muhimu kwa Paulo gerezani. Paulo alimwita ndugu mpendwa. Ni mwana wa Paulo, na ni mkarimu sana. Filemoni anapaswa kujua hilo.

Yeye, Paulo, ana uhusiano wa kibinafsi na jamaa huyu, naye akamrudisha. Uhusiano unaofuata kuunda msingi wa rufaa hii ni uhusiano kati ya Paulo na Filemoni. Filemoni anapaswa kujua kwamba yeye pia alikua Mkristo kupitia yeye. Ikiwa tu umesahau, wote ni watoto wake wa kiroho. Filemoni anapaswa kukumbuka kwamba yeye ni mshirika naye katika huduma. Kwa maneno mengine, yeye ni mhudumu ambaye angepaswa kushiriki imani yake na Paulo.

Paulo ataomba huruma hii kwa Filemoni. Hei Filemoni, nisikilize. Mimi ni mzee ninayekuomba unisaidie.

Mimi ni mfungwa. Niko kwenye minyororo. Mimi ni mshirika, na mimi ni ndugu.

Kumbuka: Onesimo alikuwa ndugu. Filemoni ni ndugu, na Onesimo ni mwana. Filemoni ni mwana. Nyinyi ni ndugu.

Mna mengi yanayofanana. Mimi ni baba yenu wa kiroho. Je, mnaweza kusikiliza ninachotaribu kusema na kunisaidia tu, Filemoni na Onesimo? Paulo sasa anataka kuvuta mawazo yake kwa jambo la kuvutia hapa.

Onesimo hakuwa na maana hapo awali. Paulo anasema sitakataa kwamba hakuwa na maana kwako hapo awali. Huenda alikudanganya kwa pesa.

Anasema, Nitalipa kutoka mfukoni mwangu mwenyewe. Sasa ni muhimu kwa Paulo. Paulo anasema atakuwa muhimu kwa Filemoni pia. Paulo anasema kwamba sasa amekuwa ndugu mpendwa wa Filemoni katika Bwana.

Huna kaka tu, na huna kaka unayemchukia. Wakati mwingine, ndugu hupigana. Hapana, una kaka mpendwa.

Kwa kweli, ngoja nisome kile ambacho andiko linasema katika mstari wa 16. Si tena kama mtumwa, bali zaidi ya mtumwa, kama ndugu mpendwa, hasa kwangu mimi, bali zaidi kwako, katika mwili na katika Bwana. Paulo anasema huna ndugu hapa tu. Una ndugu unayepaswa kumpenda.

Yeye ni ndugu mpendwa. Mkumbatie na kumbusu, na umkumbatie. Huyu ni mtumwa anayepaswa kuja na matarajio makubwa kwamba anastahili kupigwa, anahitaji kupigwa au anahitaji aina fulani ya adhabu kwa kile alichofanya.

Paulo anamsihi sana. Msihi wa kimkakati wa Paulo ni huu. Akielezea hali yake, anamrudisha Onesimo kwa Filemoni.

Anamshinikiza Filemoni kwa kuomba huruma yake, kutokana na hali yake ngumu. Na anakubali kwamba inaweza kuwa ghali kwa sababu alichofanya hakikuwa kizuri. Lakini kwa Paulo, hataachilia hilo.

Na hivyo, atasema kusudi lake kwa uwazi wa hali ya juu, ambalo mimi huliita kusudi na shinikizo. Kwa hivyo, ikiwa, mstari wa 17, unaniona mimi mwenzako, mpokee Onesimo kama vile angenipokea mimi. Ikiwa amekukosea au ana deni lako, unidai hilo.

Mimi, Paulo, naandika haya kwa mkono wangu mwenyewe. Mimi nitalipa. Bila kusema, wewe unadaiwa mimi, hata nafsi yako mwenyewe.

Ndiyo, ndugu, nataka faida kutoka kwako katika Bwana, kwa hivyo burudisha moyo wangu katika Kristo: shinikizo zaidi, mstari wa 21. Nikiwa na uhakika wa utii wako, kwa sababu najua unanitii hata hivyo, nina uhakika na hilo.

Ninakuandikia nikijua kwamba utafanya hata zaidi ya ninayosema. Wakati huo huo, niandalie chumba cha wageni, kwa maana natumaini kwamba kwa maombi yako, nitapewa kwa neema. Nitakuja kukutembelea ili kuona jinsi unavyoshughulikia suala hili na Onesimo.

Kisha Paulo anahitimisha barua hii. Epafra, mfungwa mwenzangu katika Kristo Yesu, anawasalimu, na Marko, Aristarko, Dema, na Luka, wafanyakazi wenzangu, wanawasalimu.

Neema ya Bwana wetu Yesu Kristo iwe pamoja na roho yenu. Kwa kuja kwa mtumwa anayerudi, Paulo anamwomba Filemoni ampokee ndugu. Ni katika roho hii ya umoja, katika roho hii ya msamaha na upatanisho, kwamba labda sisi sote Wakristo tunaweza pia kufikiria, katika eneo la utekelezaji wa barua hii mahususi, kwamba msamaha unaweza kuwa sehemu ya maisha yetu.

Maridhiano yanaweza kuwa sehemu ya maisha yetu. Kwa Paulo, shinikizo lilikuwa muhimu, na bado Filemoni ndiye aliyetoa kila uhuru wa kufanya uamuzi. Paulo anatumaini na kuomba.

Hatujui jinsi mambo yatakavyokuwa, lakini sote tunatumaini kwamba kwa aina hii ya barua, Onesimo alikumbatiwa kwa upendo na kukubalika katika jumuiya ya imani. Asante kwa mjadala huu kuhusu barua ya Paulo kwa Filemoni. Natumaini imeangazia uelewa wako.

Nami nakusihi usome barua hii kwa wakati wako mwenyewe na usome zaidi kuihusu. Inavutia. Kama wewe ni mhubiri, hubiri kutoka kwayo.

Toa masomo muhimu kutoka humo. Sisikii mengi kuhusu barua hii. Sisikii kila aina ya mambo mazuri yaliyo katika barua hii hadharani.

Na natumai umefurahia hadi sasa. Asante kwa kujifunza nasi katika mfululizo huu wa masomo ya Biblia. Asante.

Huyu ni Dkt. Dan Darko katika mfululizo wake wa mihadhara kuhusu Nyaraka za Magereza. Huu ni kipindi cha 17 kuhusu Filemoni.